

Az *uralkodó elit* című Mills-műben jelentős helyet foglal el még a liberális társadalomról írt kritika, az egyensúlyelmélet, a magasabb rendű erkölcsstelenség kérdése (szerintem itt a bürokratikus szervezet ideáltípusának értelmezése már pejoratív jelleget kap), az uralkodó elit konstituenseinek részletes, alapos boncolgatása és még sok más téma.

A szerző metodológiájára jellemző, hogy absztrakcióit az adatok feldolgozására, történeti és összehasonlító értékelésére alapozza. Részlet-

tanulmányokból, személyes megfigyelésekből, tanácsokból, viták anyagából állt össze hatékony egészszé a könyv.⁹

Milles esszéjét, melyet összefog hipotézise: »ebben a meghatározott korban a történelmi körülmények összefonódása egy uralkodó elit kialakulásához vezetett, s ennek az elitnek a tagjai (...) kezükben tartják minden döntés meghozatalának kulcsát«,¹⁰ szinte törvénytűzen felébreszti olvasójában a vágyat saját társadalmának elméleti vizsgálatára.

JEGYZETEK

1. *Idegen szavak kéziszótára*. Terra, Bp. 1960. 189.: elite (élíte) fr 1. válogatott, előkelő társaság, valaminek a színe-java; 2. válogatott, előkelő, elsőrendű, kiváló, vmből a legjobb.
2. *Hatalom — politika — technokraták*. Válogatás C. Wright Mills műveiből. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1970. 5—35. oldalon között Kulcsár Kálmán-tanulmányt ajánlom az olvasó figyelmébe. A címe: *C. Wright Mills és az amerikai kritikát szociológia*. Ezenkívül J. K. Golbraith: *Az új ipari állam* c. könyvét.
3. Kulcsár Kálmán: *A szociológiai gondolkodás fejlődése*. Akadémiai Kiadó, Bp. 1971. 137—8.
4. *Az uralkodó elit*. Definíció: 13., a presztizsről: 90—91.
5. Uo. 188.
6. Uo. 196.
7. Pethő Tibor: *Amerika közelről*. Magvető, Bp. 1972. 283. oldal és tovább a Pentagonról való tudásunk kiegészítéséül.
8. *Az uralkodó elit*. 317.
9. A szerző, könyvének adalékaként, a *Jegyzetekben* (372—73.) felsorolja munkatársait; azoknak mond köszönetet, akik szorgos munkájukkal hozzájárultak *Az uralkodó elit* megszületéséhez. Látjuk: közgazdászok, szociológusok, politikusok, nyomdászok, intézmények, intézetek stb. állnak e tudományos jellegű könyv mögött, melynek szintetizált formáját Millsnek köszönhetjük.
10. *Az uralkodó elit*. 33.

TERÉK MÁRIA

OLVASMÁNYOS TÖRTÉNELEM

LŐRINCZ LÁSZLÓ: *Dzsingisz kán*.

Gondolat, Budapest, 1972.

»Kevés vitatottabb személyisége van a történelemnek, mint Dzsingisz kán.«

Ezzel vezeti be a szerző egyszerű külsejű könyvét, amelynek a mondanivalója azonban mindannyiunk figyelmére számot tarthat, mert ezt a művet nemcsak azért érdemes el-

olvasnunk, hogy megismerjük a nagy kán életét, hanem más szempontok miatt is.

Az egyik szempont az, hogy a mongol birodalom politikai törekvéseinek hatáskörébe — a Távol- és Közép-Keleten kívül — egy időben a Kárpát-medence is belekerült, és

hogy Magyarország az általunk is jól ismert tatárjárás idején (1241-ben) közelebből is tapasztalhatta a hatalmi törekvések véres eszközeit. Az, hogy ekkor ezek a területek nem váltak tartósabban a mongol birodalom részeivé, talán csak a véletlenül múlt. (Micsoda véletlenek!)

Ezen túl azonban lényegesen több mondanivalót találhatunk a részletekben, kiváltképpen pedig abban a fejezetben, amely a *Dzsingisz birodalma* címet viseli. Ebben a részben a szerző dióhéjban ismerteti az óriási birodalom szervezeti felépítését és szerkezetét, a társadalom összetartó és mozgató erőit, miáltal lényeges segítséget nyújt a legalapvetőbb történelmi kérdések megértésére. Nemcsak a tárgyalt politikai egységgel kapcsolatban, hanem más relációkban is. Mai általános ismereteink ugyanis nem állnak arányban azzal a szereppel, amelyet a Duna-medence Béostól Belgrádig terjedő szakasza az időszámításunk első évezrede folyamán, a népvándorlás idején játszott, amikor egész sor, keletről ideszakadt népnek adott otthont, menedéket: hunoknak, avaroknak és természetesen elődeinknek, a IX. század végén érkező honfoglaló magyaroknak is a legutoljára érkező kunokkal együtt. Olyan

népeknek tehát, amelyek eredeti társadalmi életéről csak töredékes tudósítások maradtak ránk, meg a gazdag, de nagyobbára mindmáig néma régészeti leletek. Egyesek közülük teljesen vagy részben eltűntek az élő népek sorából (hunok), esetleg átvették környezetük életformáit, az európai civilizációt, sokban elfeledve az ősi rendet, az ősi szokásokat (magyarok).

Ezekhez a több figyelmet érdemlő népekhez visz közvetett úton valamennyire közelebb Lőrincz László közérthető, szép stílusban megírt könyve. Egyéni vonásokban gazdag írás, habár lényegében már közreadott eredeti mongol szövegek újra-mesélése (Ligeti Lajos: *A mongolok titkos története*, 1962), amelyek természetesen nem olvasmányosak. Czeglédy Károlynak az előbb említett munkánál valamivel később, 1969-ben megjelent, *Nomád népek vándorlása Napkelettől Napnyugatig* című, a mongol birodalom megalakulása előtti évezred mozgalmas történetéről szóló kitűnő tanulmánya után Lőrincz László *Dzsingisz kánja* a legújabb hézagpótló mű, amely — tudományos szemlélete, a történelmi események közelebbre hozatala mellett — az irodalmi igényeket is kielégíti.

SZEKERES LÁSZLÓ

KIADÓI TANÁCSUNK ÜLÉSE

Az Úzenet kiadói tanácsa 1972. december 22-én GRÓSZ György elnökletével megtartotta alakuló ülését. A tagok dr. HORVÁTH Mátyást választották meg elnöknek, majd meghallgatták a folyóirat szerkesztő bizottságának az elmúlt év munkájáról szóló jelentését. A sokrétű vita és építő jellegű hozzászólások után a kiadói tanács pozitívan ítélte meg a szerkesztő bizottság munkáját, s magáévá tette a beszámolóban elhangzott és lefektetett álláspontokat. Ezt követően meghozta az Úzenet alapszabályzatát, a tényleges katonai szolgálatát teljesítő SISKOVSKJI Andrászt felmentette a technikai szerkesztő tisztségéből, a szerkesztő bizottságba pedig a következő három új tagot választotta: GYURKOVICS Hunort, KOPECZKY Csabát és MÉSZÁROS Miklóst.